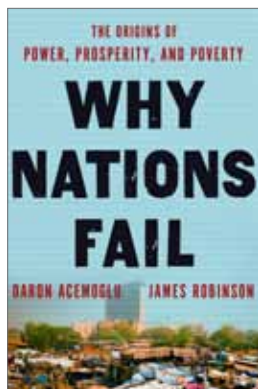

Boeken

Waarom zijn sommige landen welvarend en andere niet? Acemoglu en Robinson laten geen historische bron onbenut om deze vraag te beantwoorden. Het boek kan uitgelegd worden met een enkel voorbeeld: Botswana: in 1895 reizen drie Afrikaanse chiefs per oceaanstomer naar Engeland om koningin Victoria en prime minister Chamberlain te vragen hen te beschermen tegen ongezonde Zuid-Afrikaanse expansiedriften. De Engelsen gaan akkoord. Bechuanaland (de voorloper van Botswana) wordt een protectoraat en kan zich relatief ongestoord ontwikkelen, uiteindelijk leidend tot een onafhankelijkheid in 1960 zonder bloedvergieten, een stabiele democratie en een huidig welvaartsniveau boven het niveau van landen als Brazilië en Costa Rica, en ver boven vrijwel alle andere Afrikaanse landen. Ook op het gebied van bijvoorbeeld corruptie is Botswana erg 'on-Afrikaans'.

Dat had ook anders kunnen uitpakken. Acemoglu en Robinson laten zien dat diverse factoren bijdragen aan het succes of falen van landen. Ten eerste moet er sprake zijn van een zekere mate van centralisatie opdat minimumstandaarden van *law and order* kunnen worden gehandhaafd. Het 'geluk' van Botswana is dat de oude stammen al een soort centralisatie hadden ver voordat koloniale machten zich met de zaken gingen bemoeien. Ten tweede moeten eigendomsrechten gewaarborgd zijn, anders kan ondernemerschap niet goed worden beloond. De stammen hadden een traditie van inspraak. De resulterende politieke instituties waren niet gebaseerd op het uitbuiten van de bevolking voor persoonlijk gewin, zoals in veel andere landen, omdat dat slecht binnen de traditie van de stammen paste. Doordat *law and order* en eigendomsrechten goed waren geregeld, kwamen economische instituties op gang en ontstond er een middenklasse die vervolgens de politieke instituties weer verder bij kon slijpen.

Dit subtiele samenspel tussen economie, politiek en historische padafhankelijkheid vormt de rode draad in het boek. Het boek legt uit waarom Japan rijker is dan China, de Verenigde Staten dan Mexico, Zuid-Korea dan Noord-Korea. Zo'n beetje elk ander denkbaar voorbeeld wordt erbij gesleept, waardoor de auteurs zichzelf wel vaak herhalen. Of het samenspel van economie en politiek tot een spiraal naar boven of naar beneden leidt, is niet alleen padafhankelijk maar ook sterk bepaald door context en toeval. Zo zouden de Afrikaanse chiefs ook niet naar Engeland kunnen zijn gegaan of nul op het rekest gekregen kunnen hebben. Botswana was dan zomaar afgegleden

Auteur **D. Acemoglu en J.A. Robinson**
 Titel (2012) **Why nations fail. The origins of power, prosperity, and poverty**
 Uitgever **New York: Crown Publishing Group**

MARCEL CANOY

Hoofdeconoom bij Ecorys en hoogleraar aan de Universiteit van Tilburg

naar het niveau van andere Afrikaanse landen. Daarmee is de behandelde methode een prima methode om te verklaren, maar een slechte methode om te voorspellen welke kant een land opgaat.

Wat voor lessen kunnen we nu trekken uit het boek over recente ontwikkelingen in bijvoorbeeld China? Weliswaar durven de auteurs geen voorspellingen aan, maar ze wijzen er wel op dat er geen historische voorbeelden zijn van duurzame groei zonder politieke instituties die zaken als eigendomsrechten, persvrijheden en pluriformiteit waarborgen. Nu heeft China wel wat stappen gemaakt op die terreinen, maar duidelijk is dat er nog een bijzonder lange weg te gaan is. Aan de andere kant van het spectrum zijn de auteurs niet erg gerust op de kant die de Verenigde Staten uitgaat. Een andere conclusie – en impliciet een positieve conclusie voor de

toekomst van Europa – is dat een grote ongelijkheid de politieke instituties kan bedreigen omdat te grote groepen mensen hun rechten of mogelijkheden zien verwateren. En in een land waarin één persoon een hele verkiezingscampagne kan financieren, loop je dan risico's.

De boodschap en aanpak van Acemoglu en Robinson zijn niet nieuw, maar hun historische insteek is wel boeiend. Dat het boek een rare titel heeft (waarom de nadruk op falen?), dat de auteurs de bedenkelijke rol van de Verenigd Staten in bijvoorbeeld Latijns-Amerika onvermeld laten en dat er irritant veel herhalingen in het boek zitten, is wel spijtig.

Meer fundamenteel is de kritiek van historicus Peer Vries. Hij vergelijkt het boek met *Trade and poverty. When the Third World fell behind* van Jeffrey Williamson, die een klassieke ricardiaanse verklaring geeft voor het succes van landen. Vries vindt dat Acemoglu en Robinson geen antwoord geven op de vraag of ontwikkelingslanden beter af zouden zijn als ze betere instituties hadden ontwikkeld.

Ik ben positiever. Op hun eigen blog leggen de auteurs uit dat het samenspel van instituties, politiek en geluk bepaalt of landen slagen of niet. Het boek rekt en passant af met mensen als Jeffrey Sachs die denken dat welvaartsverschillen door geografie ontstaan. Ze doen dat door de stad Nogales op te voeren, voor de helft in Mexico, voor de helft in de Verenigde Staten, met voorspelbare enorme welvaartsverschillen. De auteurs verstaan de kunst van het gebruiken van een anekdote, maar proberen wel een rode draad in de brij van anekdotes te ontwikkelen. Als het boek twee keer dunner was geweest, zou ik het iedereen aanraden.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.